

מראי מקומות- חולין קכ"ב

נעשה צלקת על בשר, א"כ נחשב כאין גזעו מחליף. והעיר בספר שחיטת חולין, לפי תוס', למה אמרי' דבעיבדן טהור, הרי מפרש רש"י דמה דעיבדן טהור הוא משום דנתבטל מתורת בשר, ובשלמא אם מה דעור אדם טמא הוא משום דדינו כבשר, א"כ שפיר אמרי' דאם עיבדן, אז אין דינו כבשר, וטהור. אבל אם מה שהוא טמא הוא משום דהוי כעצם, וטמא משום דאין גזעו מחליף, א"כ מה מהני העיבוד, הרי אפי' אם אינו בשר הוי טמא. והביא מהחזון יחזקאל (חולין ח', ו', חידושים) דאע"ג דלמד מעצם, אבל עכ"ז צריך להיות או עצם או בשר כדי להיות טמא, ועור דינו כבשר, אבל כיון דנתבטל מתורת בשר, א"כ אף אם אין גזעו מחליף, מ"מ אינו טמא. אולם כ' הש"ח דלא משמע כן, והוא ביאר דטהור משום דנשתנה ממה שהי' ופנים חדשות באו לכאן. **וע"ע באגרות משה** (יו"ד א', סי' ר"ל, ריש ענף ח') שכ' להוכיח מלשון זה דאף מה שהוא טמא בטומאת מת יכול להתבטל ע"י מעשה, שהוא נקט דעכ"פ עדיין ראוי לאכילת כלב לאחר שעיבדו, ומה שפקע טומאתו הוא משום דנתבטל מתורת בשר, דכיון דעשה מעשה לבטלן מתורת אוכל, א"כ ממילא נתבטלו מתורת בשר, וטהורין. וכל זה א"ש רק דעת רש"י, אבל לדעת תוס' צריכין לומר כנ"ל.

(ד) **שמה יעשה עורות אביו ואמו שטיחין** - העיר תוס' אהא דנקט הגמ' אביו ואמו דוקא, דמשמע דטעם התקנה הוא משום בזיון אביו ואמו, אבל לא היו גוזרין משום שאר בני אדם, דאין איסור בדבר. והק' דלכאור' שפיר יש איסור בדבר, דכל מת אסור בהנאה, וא"כ מ"ש דנקט אביו ואמו. ותי' דמשום חשש זה גרידא לא היו גוזרין, ולא גזרו אלא באביו ואמו דחמיר טובא (והוסיף הרמב"ן, משום דקיי"ל דמכבדו בחייו מכבדו במותו). עוד כ' הרמב"ן דהגזרה שייך דוקא גבי אביו ואמו, דעורות אביו ואמו הוא מפשיטן ומקיימן בידו לספוד עליהן, והוא שוטחן לפניו, ויש בו איסורא משם מלין מת ואינו קוברו, ובזיונא נמי הוא. וה"ק, גזירה שמה יפשיט עור קרוביו לספוד עליהן, ויבא לאחר זמן

(א) **ר' הונא דאמר כמאן** - הק' תוס', דלמא הא דאמר ר' הונא ב' חצאי זיתים שישנן על העור העור מבטלן מיירי בלא כנסו, אבל בכנסו מודה דלא בטל, וא"כ שפיר אתי אליבא דר' ישמעאל. ותי' דאם ר' הונא מיירי בכנסו, הי' פשוט ולא הי' צריך ר' הונא לאשמעין בכה"ג דאין העור מבטלן. ועוד תי' (לפי גירסת מהר"ם), וכ"כ בחי' הר"ן, דכיון דאמרת דעור מבטלן, תו לית לי' תקנתא בכנסו. וכן לכאור' משמע מדברי רש"י, דכ' דנראה מדברי ר' הונא דעור לא מבטלו, דאי עור מבטלו, תו לא הדרי למיהוי נבלה.

(ב) **אלו שעורותיהן כבשרן** - פרש"י, מטמאין כבשרן. וע' ברמב"ם (מאכ"א ד', כ"א) דכ' דעורותיהן כבשרן לכל דבר, בין לאיסור אכילה ובין לטומאה. וע' בחי' הגרי"ז בנזיר (ג). דדייק מדברי הרמב"ם דס"ל דמה דעור אדם טמא הוא ג"כ משום דהוי כבשר, דהא האיסור אכילה הוא בשר מן המת, והרמב"ם משווה איסור אכילה לדין טומאה, וא"כ ע"כ גם הדין טומאה הוא משום דדינו כבשר (ודלא כדברי תוס' שהבאנו לקמן, דהדין טומאה הוא משום דדומה לעצם). וע"ע בפמ"ג (יו"ד פ"ז, שפתי דעת כ"ב) דכ' להסתפק באלו שעורותיהן כבשרן, דמבואר ברמב"ם הנ"ל דאסורין באכילה, מהו דינם לענין בשר בחלב, האם אמרי' דכיון דדינם כבשר, א"כ הוי כבשר עד כדי כך דיש להם דין בב"ח, או לא (ולא ביאר צד השני, ולכאור' כיון דלמעשה אינם חפצא של בשר, א"כ לא אמרה התורה אלא דדינם לענין טומאה ואכילה כמו דין בשר, אבל אינם בשר, וא"כ אין שייך בהם הדין בב"ח, וצ"ע).

(ג) **עור האדם** - אי' בגמ' ב' לשונות לענין עור האדם, אם כל טומאתו הוא מדרבנן, או אם הוא מדאורייתא. והנדון הוא אם אמרי' דעור אדם נחשב גזעו מחליף או לא, דבגמ' נדה מבואר דמה דעור אדם אינו טמא, היינו משום דעור גזעו מחליף, ואינו דומה לעצם. וא"כ, השאלה היא אם נחשב עור גזעו מחליף, וא"כ טהור, או דלמא כיון דמקומו

לעשותן שטיחין, או הוא, או אחר שנושאן,

ואינו מכיר בהם שהם של אדם [וידבריו צ"ע, למה צריך להא דבא לעשותן שטיחין, תיפוק ל' דעוברין על איסור מלין, ומשמע דמשום הא גופא לא היו גוזרין טומאה, ורק משום הכזיון, וכן לכאור צ"ל בדעת תוס', דס"ל דכל הגזירה הוא משום בזיון, דאף בק' לא הק' אלא מדין איסור הנאה, ולא משום איסור מלין, דמשו"ה גרידא אין גוזרין, וצ"ע].

אולם עוד יש להעיר, דכיון דיש איסור גמור בדבר, בין באביו ואמו ובין בשאר אינשי, א"כ מה מהני הגזרה לעשותו טמא, הרי אם לא חיישי לאיסור הנאה, מהכ"ת דחיישי לדיני טומאה. וכ' התוס' הרא"ש דחמירא לאינשי טומאה יותר מאיסורא.

(ה) **עור הראש של עגל הרך מהו שיטמא, וכו' -**

ע' בפסחים (פד). דנח' ר' יוחנן ור"ל בגידין שסופן להקשות אם דינן כבשר או לא, אם בתר השתא אזלי' או בתר אחר זמן אזלי'. והגמ' שם מדמה שאלה של עור הראש של עגל הרך לשאלה זו, אלמא דזהו הנדון, דעכשיו הוי רך, ולבסוף נתקשה, ומהו דינו. וע' בקרן אורה (נדרים נב:), ד"ה אבל לשיטת) שהעיר דמשמע מדברי הרמב"ם דר' יוחנן לא פליג אלא לענין עור הראש של עגל הרך ועור של בית הפרסות, אבל בשאר מודה דדינן כבשרן, בין לטומאה ובין למלקות. אבל ק', דהא מבואר דעור חטוטרת של גמל סופו להקשות הוא, וא"כ למה לא פליג ר' יוחנן גם בזה. ובשלמא אם אמרי' דאינו נתקשה אלא ע"י טעינה, אבל לא מעצמו א"כ שפיר יש לחלק בין עור חטוטרת של הגמל ובין השאר, דמעצמן מתקשים, אבל בעיא דלא אפשריטא היא, אם בזמן הטעינה הדבר תלוי או לא, וא"כ הוי דומיא דעור עגל, וצ"ע.

(ו) **לגבל - פרש"י,** הלש עיסתו בטהרה, והוא

שכיר לבעל הבית, וכו'. והק' הנודע ביהודה (תניא, יו"ד, ל"ט), למה נקט רש"י דמיירי בלש בעיסת אחרים, הרי מיירי במי שמקפיד ללוש עיסתו בטהרה, וא"כ אף בעיסה שלו שייך דין זה. ועוד העיר, דהרמב"ם לא כ' דמיירי בשכיר, אבל כ' דהטעם משום החלה שבו. וגם זה צ"ע, למה נקט הרמב"ם דהטעם הוא משום חלה, לימא דהטעם הוא משום דאדם זה מקפיד ללוש עיסתו בטהרה. ותי' הנו"ב דס"ל לרש"י והרמב"ם דבכל דינים אלו שייכים שיעור דד' מילין ושיעור דמיל

א'. ורק דנח' רש"י והרמב"ם מה הם הב' שיעורים. הרמב"ם ס"ל דהשיעור ד' מילין הוא צריך ללכת כ"כ היכא דעושה שיעור חלה, אבל היכא דאינו עושה שיעור חלה, אינו צריך ללכת אלא מיל א'. ומה דלא כתבו הרמב"ם דין זה דמיל א', כ' הנו"ב שהוא משום דאינו מפורש בגמ'. אבל רש"י סבר דהחילוק הוא בין שלו ובין אם שכיר הוא, דאם שכיר הוא, אז משום שכתו צריך ללכת ד' מילין. אבל היכא דהעיסה שלו הוא, לא מטריחין אותו ללכת טפי ממיל א'. ומה דלא אמרי' דגם בעיסה החילוק בין ד' מילין ובין מיל א' היינו בין אם הולך בדרך או לא, כ' הנו"ב משום דאין דרך למי שלש בעיסה להוליך כליו עמו, וא"כ אינו מסתבר דהב' שיעורין לענין לגבל הם אם הוי על דרך שלו או לא.

(ז) **לתפלה - פרש"י,** אם הי' בדרך ועומד

להתפלל, אם יש בהכ"נ לפניו עד ד' מילין יטריח וילך שם. וכ' האגרות משה (או"ח ב', כ"ז), דיש להוכיח מהא דצריך להטריח כ"כ, דתפלה בציבור אינו סתם מעלה בעלמא, אלא חיוב גמור. ואף דנקט השו"ע (או"ח צ', ט') לשון "ישתדל" לענין תפלה בציבור, כ' ר' משה דלשון זה שפיר שייך גם על חיוב גמור.

(ח) **ארבעה מילין -** וכ' הביאור הלכה (קס"ג, ד"ה

ברחוק) דמסתברא דכשהוא נוסע בגמלא פרחא אין חושבין לפי אורך הדרך, אלא לפי חשבון הזמן של הילוך ד' מילין לאדם בינוני, שהוא שיעור ע"ב מינוטין.

(ט) **אבל לאחריו... אבל פחות ממיל חוזר -** ואין

מבואר בגמ' מה דינו של מי שיושב בביתו, וע' במ"ב (צ', נ"ב) דכ' דהיושב בביתו דינו כלאחריו, וכן הוא בערוך השלחן (שם, כ'), וע"ע באגרות משה (או"ח ב', כ"ז) דמפקק בהדמיון ללאחריו, אבל כ' דכיון דלא נתנו שיעור ליושב בביתו, מסתבר דיכול לסמוך על שיעור מיל. אולם ע' בערוך השלחן לענין נטילת ידים (קס"ג, ב'), דג"כ השיעור הוא לפניו ד' מילין ולאחריו מיל, ושם כ' דהיושב בביתו צריך ללכת ד' מילין, וצ"ע.